

ROMAN MÍČKA, Znovu jsme se ujali dědictví otců... Konzervativní politický katolicismus v USA na pozadí komparace Michaela Novaka a Patricka Buchanana,

Brno: CDK, 2014, 267 s., ISBN 978-80-7325-348-6.

Kniha s biblickým citátem v názvu popisuje na pozadí komparace dvou významných osobností amerického konzervatismu (Michael Novak, Patrick Buchanan) určité rozpětí této politické a filosofické platformy. Míčka zde zúročil i nabyté poznatky ze své předchozí práce, v níž se věnoval Michaelovi Novakovi a jeho projektu teologie demokratického kapitalismu.¹ Celý citát z První knihy Makabejské, který použil autor pro název své knihy, začíná slovy: „Když nastala pro nás příznivá doba...“. Během čtení tohoto poučného díla nás mnohdy napadne, jestli *příznivý čas (kairos)* pro konzervativní pohled na chod světa opět nenastal a neměl by být opět vyzván k důraznějšímu hlasu v dnešním postmoderním světě.

V první kapitole se Míčka věnuje katolicismu v USA a jeho politickým souvislostem. Poukazuje na známý fakt, že náboženství zde hrálo a hraje daleko důležitější roli než u nás v Evropě. Autor velmi dobře pointuje vztah politiky a náboženství ve Spojených státech. Zaměřuje se na katolicismus, který ve vztahu k americké kultuře zaujímá různé strategie (tradicionalistickou, neokonzervativní, liberální či radikální, s. 32). Různorodost katolicismu autor propojuje s významnými historickými událostmi Spojených států, čímž jasně poukazuje na nezastupitelnou roli náboženství v politickém rozhodování a chování. Dále se však podrobněji věnuje konzervativnímu proudu amerického politického katolicismu, ve kterém zastávají důležité místo oba zmiňovaní autoři. Ačkoliv může být konzervatismus vnímán jako snaha konzervovat určité neměnné společenské přístupy a hodnoty, přesto „v jednotlivých geografických a dějinných kontextech získával mnoho podob, odstínů a stupňů, od reakční podoby silné obhajoby premoderního politického řádu a společenských institucí až po rozličné kompozice a aliance s některými formami liberalismu“ (s. 43). Oba zmíněné konzervativce lze vnímat jako významné zastupitele neo-konzervatismu či paleo-konzervatismu.

Neokonzervativci jsou vnímáni jako radikálnější zastánci konzervatismu, kteří reagovali na moderní výzvy (např. válku v Iráku) a odklonili se od mnohých a starých osvědčených zásad klasického konzervatismu. Jde tak o určitou synkrezi a syntézu konzervativní a liberální tradice s inspirací ve všech proudech konzervatismu, v klasickém liberalismu, libertarianismu a neoliberalismu (srov. s. 51). Radikálněji viděno jde o původní levicové liberály, kteří se na konci šedesátých let distancovali od morálně kulturních či zahraničněpolitických postojů tehdejší Nové levice. Mezi další významné neokonzervativce (kromě M. Novaka) můžeme počítat Richarda J. Neuhausa, Williama J. Bennetta či George Weigela. Menší skupinou jsou zastánci paleokonzervatismu (P. Buchanan), který lze vnímat také jako konzervatismus tradicionalistický, jenž zdůrazňuje staré tradice konzervatismu, zásadně se vymezuje vůči neokonzervatismu a jeho ambicím ovládnout americký konzervativní mainstream (srov. s. 55). Buchanan se pohybuje na pomezí tradicionalismu a ultra-tradicionalismu, které zdůrazňují například hodnoty vlastenecké, rodinné a křesťanské.

1 Srov. Roman MÍČKA, *Michael Novak a jeho projekt teologie demokratického kapitalismu*, Brno: L. Marek, 2009, ISBN 978-808-7127-155.

V druhé kapitole se autor věnuje životopisům analyzovaných osobností, jejich myšlenkovým proměnám a posunům, a dává tak možnost čtenáři, aby si vytvořil ucelenější pohled na předkládané téma. Dílo prvního z nich (M. Novaka) je i díky R. Míčkovi známější a také jeho publikace jsou přeloženy do českého jazyka ve větším počtu než dílo P. Buchanana.²

Jádrem celé knihy je však komparace obou myslitelů v oblastech, jako jsou: demokracie a americký politický systém (3. kap.), ekonomické otázky (4. kap.), zahraniční politika (5. kap.), náboženství, katolicismus a sociální učení církve (6. kap.) a spor o podstatu konzervatismu (6. kap.). Záměr, proč si autor vybral těchto pět oblastí, nejspíše odpovídá vědeckému profilu autora předkládané publikace, který se ve svém oboru věnuje nejen sociálnímu učení církve, ale také politické filosofii a sociální etice.

Komparace předkládaných okruhů vede autora ke konkrétním závěrům, které shrnuje v závěru knihy. To, na čem se Novak a Buchanan shodnou, je důraz na náboženský a morální rozměr demokracie – zejména v kontextu amerického politického projektu. V mnohém ostatním se však velmi odlišují (s. 233). Roman Joch vyčítá ve své recenzi³ Míčkovi (nejen) fakt, že oba analyzovaní autoři se od hlavního proudu konzervatismu tak moc liší, že jejich pojetí konzervatismu společně reprezentuje jen „40 procent z celkových 100 procent“ konzervativního proudu v USA. Tedy je zde dalších 60 procent konzervatismu, který se odlišuje od názorových postojů těchto dvou autorů. Na obranu autora lze uvést, že jeho vytčeným cílem nebylo podat vyčerpávající přehled konzervativních proudů v USA a jejich reprezentantů, nýbrž poukázat na rozpětí („katolického“) konzervatismu a jeho názorových variací mezi dvěma reprezentanty krajních pozic.

Ačkoliv již z prvního čtení je patrné, že autor velmi pečlivě zkoumal oba předkládané myslitele, přesto je vidět určitý hlubší ponor do analýzy prvního z nich (Novaka), což nejspíše odpovídá i jeho předešlému vědeckému záměru. Kniha je vystavěna na velmi dobré znalosti amerických dějin, politickém vývoji a současné debatě o ožehavých tématech (válka v Iráku, invaze do Afghánistánu atd.). Čtivosti neubírá ani podrobný popis vývoje myšlenkových názorů obou autorů nebo úvodní kapitola o politickém katolicismu v USA. Uvedená kniha by měla být určitě povinnou četbou všech zájemců o politologii, americké dějiny, politické systémy, katolicismus v USA či politickou filosofii.

Pavel S. Pokorný

(nezávislý publicista, pav.pokorny@centrum.cz)

2 Seznam publikací Michaela Novaka lze velmi dobře dohledat v již zmiňované práci R. Míčky: *Michael Novak a jeho projekt teologie demokratického kapitalismu*. V češtině jsou dostupné z větších Novakových děl celkem čtyři knihy (*Duch demokratického kapitalismu*, Praha: Občanský institut, 1992; *Vyznání katolíka*, Brno: CDK, 1995; *Filosofie svobody*, Praha: Vyšehrad, 1998; *Katolické sociální myšlení a liberální instituce*, Praha: ČKA, 1999). Z děl Patricka Buchanana je do češtiny přeložena pouze jedna – *Smrt západu: jak vymírání obyvatel a invaze přistěhovačů ohrožují naši zemi a civilizaci*, Praha: Mladá fronta, 2004.

3 Srov. © Roman JOCH, *Co je americký konzervatismus. Ale jen ze 40 procent*, Recenze (on-line), dostupné na: <http://konzervativnilisty.cz/index.php/101-cisla/duben-2015/1164-co-je-americky-konzervatismus-ale-jen-ze-40-procent>, citováno dne 1. 6. 2015.